

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА
стану травматизму невиробничого характеру в Україні за 2013 рік

Згідно з даними Державної служби статистики за 2013 рік, в Україні від нещасних випадків невиробничого характеру загинуло 39126 осіб. Порівняно із 2012 роком кількість загиблих у невиробничій сфері зменшилася на 4,9% (41158 осіб у 2012 році) (Табл. 1).

Таблиця 1

**Кількість загиблих внаслідок травматизму невиробничого характеру
за причинами смерті у 2012 – 2013 роках**

№	Причини смерті	2012 рік	2013 рік	Зменшення (збільшення) у відсотках
1	Навмисне самоушкодження	9060	9351	3,2 ↑
2	Ушкодження з невизначеними намірами	5911	6205	4,9 ↑
3	Транспортні нещасні випадки	5817	5353	1,1 ↓
4	Випадкові отруєння та дія алкоголю	4597	3988	13,2 ↓
5	Випадкові утоплення та занурення у воду	2700	2408	10,8 ↓
6	Падіння	2408	2314	3,9 ↓
7	Напад з метою вбивства чи нанесення ушкодження	2336	2236	4,3 ↓
8	Інші випадкові отруєння та дія отруйних речовин	2094	1908	8,9 ↓
9	Інші нещасні випадки із загрозою диханню	1843	1783	3,2 ↓
10	Нещасні випадки, спричинені дією диму, вогню, жаром та гарячими речовинами	1726	1646	4,6 ↓
11	Нещасні випадки, пов'язані з дією природних факторів	1465	964	34,2 ↓
12	Інші нещасні випадки	833	666	20,0 ↓
13	Нещасні випадки, спричинені електричним струмом, випромінюванням, температурою або тиском	368	304	17,4 ↓
14	Загальна кількість,	41158	39126	4,9 ↓
	з них:			
15	Дітей віком до 14 років	978	832	14,9 ↓
16	Сільське населення	15839	15011	5,2 ↓
17	Міське населення	25319	24115	4,7 ↓

Найбільшу кількість померлих від нещасних випадків невиробничого характеру у 2013 році, 11,1% загальної кількості, зареєстровано в Донецькій

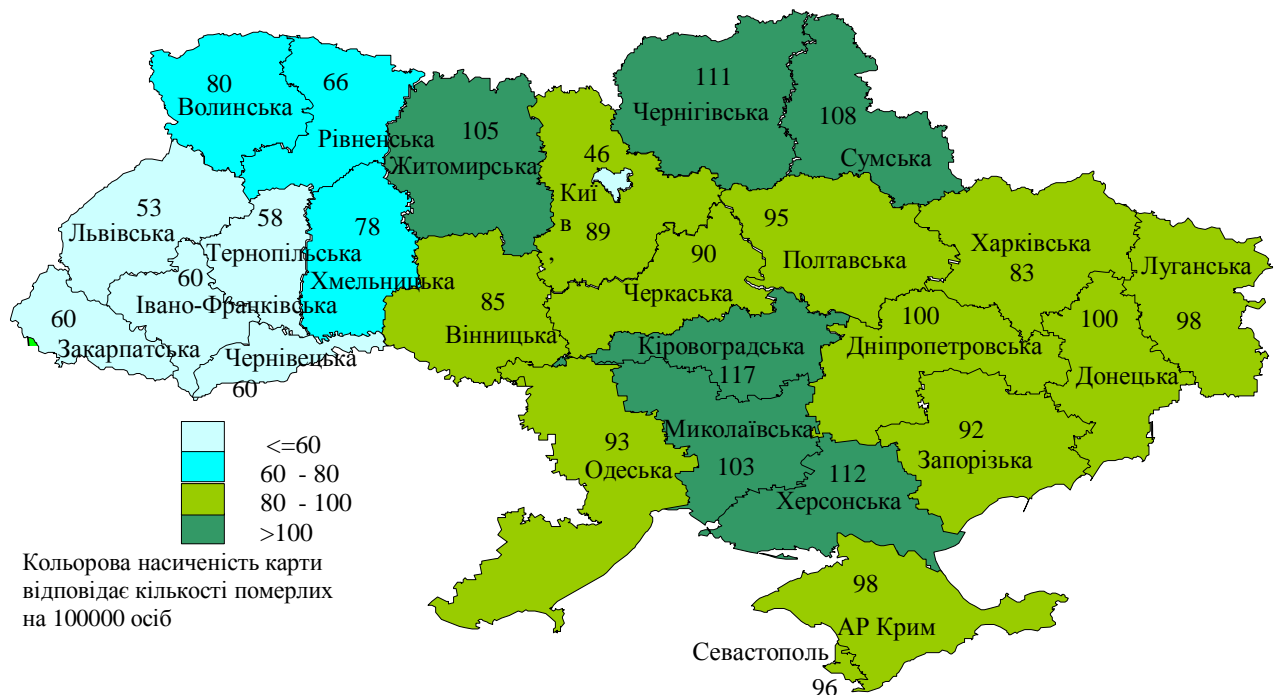
(4345 осіб), 8,4% - у Дніпропетровській (3303 особи), 5,8% - у Харківській (2264 особи), 5,7% - в Одеській (2243 особи), 5,6% - у Луганській (2209 осіб) областях та 4,9% - в Автономній Республіці Крим (1921 особа).

Найменшу кількість померлих - 0,9% загальної кількості - зареєстровано в м. Севастополі (383 особи), 1,4% - у Чернівецькій (544 особи), 1,6% - у Тернопільській (625 осіб), 1,9% - у Закарпатській (755 осіб), 2,0% - у Рівненській (770 осіб) областях. Кількість померлих від нещасних випадків у м. Києві становить 3,6% загальної кількості, або 1316 осіб, що на 181 особу менше ніж у 2012 році (1497 осіб).

Значення показника смертності по Україні (кількість осіб на 100 тисяч населення) порівняно з 2012 роком (91 особа) зменшилося та становило у 2013 році 86 осіб. Значно вищий рівень цього показника порівняно з показником смертності по країні спостерігався в Кіровоградській (117), Херсонській (112), Чернігівській (111), Сумській (108), Житомирській (105), Миколаївській (103), Дніпропетровській (100), Донецькій (100), Луганській (98) областях (рис. 1).

Рисунок 1

Розподіл смертності населення від нещасних випадків невиробничого характеру у розрізі регіонів України за 12 місяців 2013 року (на 100 тис. населення)

Найпоширенішими причинами смерті від нещасних випадків невиробничого характеру у 2013 році були: навмисне самоушкодження – 23,9%, пошкодження без уточнення їх раптового або навмисного характеру – 15,8%, транспортні нещасні випадки – 13,7%, випадкове отруєння та дія алкоголю – 11,2%, випадкові утоплення та занурення у воду – 6,2%, падіння – 5,9%, напад з метою вбивства чи нанесення ушкодження – 5,7%, інші випадкові отруєння та дія отруйних речовин – 4,9%, інші нещасні випадки із загрозою диханню – 4,6%, нещасні випадки, спричинені дією диму, вогню, жаром та гарячими речовинами – 4,2%, нещасні випадки, пов'язані з дією природних факторів – 2,4%.

Загибель людей від навмисного самопошкодження посідає перше місце серед причин смертності від зовнішніх причин смертності і становить 23,9 відсотка всіх нещасних випадів травматизму невиробничого характеру. Смертність населення в сільській місцевості від самогубства у 1,8 раза вища ніж у містах і складає відповідно 29 і 16 з розрахунку на 100 тисяч населення.

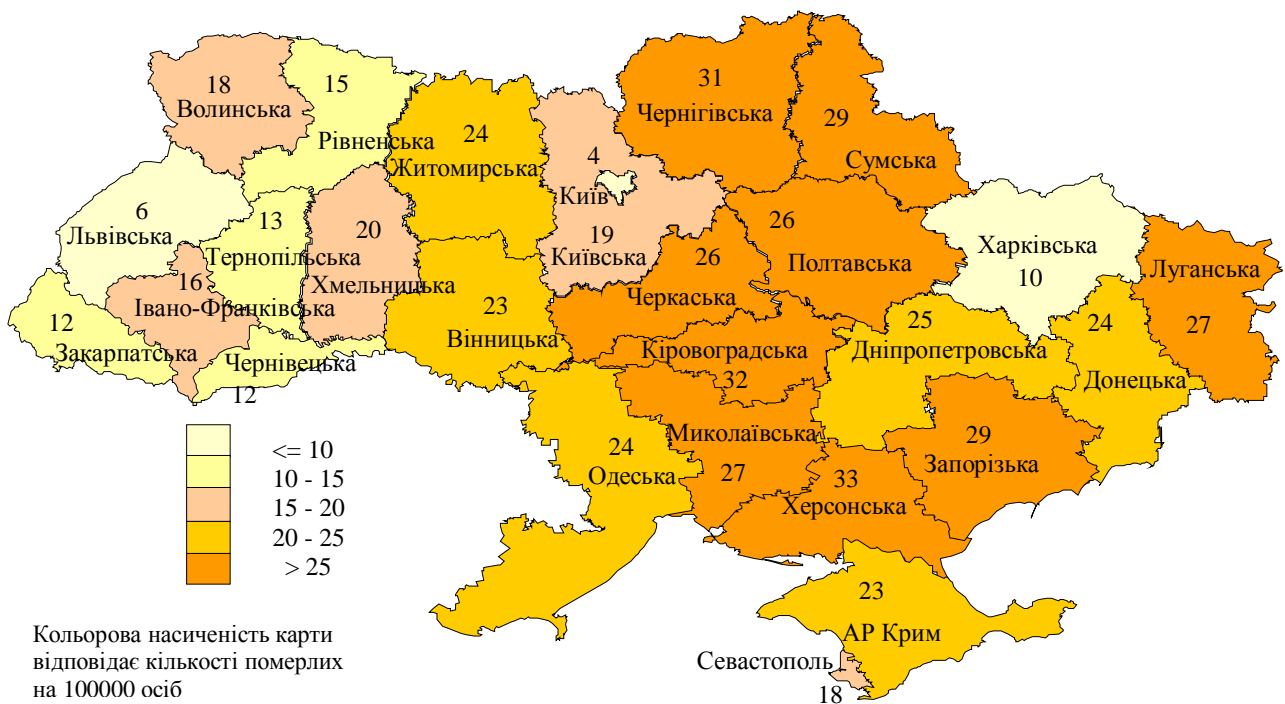
Найбільшу кількість смертельних випадків, пов'язаних з навмисним самопошкодженням, зареєстровано в Донецькій (1058 осіб), Дніпропетровській (831 особа), Луганській (615 осіб), Одеській (584 особи) та Запорізькій (513 осіб) областях, а найменшу – в м. Севастополі (71 особа), Чернівецькій (113 осіб), Тернопільській (137 осіб) областях та м. Києві (123 особи).

Показник смертності населення від навмисного самопошкодження становив приблизно 20 на 100 тисяч населення. Найбільшого значення цей показник досягнув у Кіровоградській, Херсонській (по 32), Чернігівській (30), Сумській, Запорізькій (по 29), Луганській (27), Миколаївській, Полтавській, Черкаській (по 26) областях, а найменшого – в Львівській (6), Харківській (10), Закарпатській (11), Чернівецькій, Тернопільській (по 12) областях. В Автономній Республіці Крим (22), у м. Севастополі цей показник становив 18, у м. Києві – 4 (рис. 2).

У сільській місцевості Кіровоградської, Запорізької, Чернігівській (по 46), Сумської (45), Дніпропетровської (42), Миколаївської (37) областей на 100 тис. населення показник смертності від навмисного самопошкодження приблизно вдвічі більший за середнє значення по країні.

Рисунок 2

Розподіл смертності населення за регіонами України за 12 місяців 2013 року з причини навмисного самопошкодження

Загальна кількість смертельних випадків від ушкодження з невизначеними намірами порівняно із 2012 роком (5911 осіб) збільшилась на 4,9% та становить достатньо високий показник – 6205 осіб.

Найбільшу кількість померлих зареєстровано в Харківській (1020 осіб), Донецькій (631 особа), Дніпропетровській (514 осіб), Київській (396 осіб), Львівській (321 особа) областях, Автономній Республіці Крим (263 особи), м. Києві (641 особа), а найменшу - в Чернівецькій (55 осіб), Закарпатській (58 осіб), Волинській, Тернопільській (по 62 особи) областях.

Смертність населення, пов'язана з ушкодженням із невизначеними намірами, складає 15,8% загальної кількості нещасних випадків невиробничого характеру.

Значення показника смертності від ушкоджень з невизначеними намірами становило 13 осіб на 100 тисяч населення. Перевищення значення цього показника по Україні спостерігалось в Харківській (37), Київській (23), Дніпропетровській (15) областях, у містах Севастополь (31) та Київ (22). Найменшого значення цей показник набув у Закарпатській (4), Івано-Франківській, Тернопільській (по 5), Волинській, Чернівецькій, Рівненській, Хмельницькій (по 6) областях (рис. 3).

Рисунок 3

Розподіл смертності населення за регіонами України за 12 місяців 2013 року внаслідок ушкодження з невизначеним наміром (на 100 тис. населення)

Кількість загиблих внаслідок транспортних нещасних випадків зменшилася на 1,1% порівняно із 2012 роком (5817 осіб) та складає 5353 особи,

що становить 13,7% загальної кількості нещасних випадків невиробничого характеру.

Найбільша кількість смертей від транспортних нещасних випадків спостерігалась у Донецькій (515 осіб), Дніпропетровській (454 особи), Одеській (353 особи), Київській (308 осіб), Харківській (273 особи) областях, Автономній Республіці Крим (273 особи), Львівській (264 особи), Запорізькій (244 особи), а найменша – в Чернівецькій (68 осіб), Тернопільській (89 осіб), Кіровоградській (102 особи), Івано-Франківській (109 осіб), Хмельницькій (111 осіб) областях. У м. Києві число померлих від нещасних випадків, пов'язаних із транспортними засобами, становить 208 осіб, у м. Севастополі – 48 осіб.

Показник смертності населення від нещасних випадків, пов'язаних із ДТП, становив 11,7 на 100 тисяч населення. Найбільшого значення цей показник досягнув у Київській (18), Житомирській, Одеській, Чернігівській (по 15), Дніпропетровській, Полтавській, Запорізькій областях та Автономній Республіці Крим (по 14), а найменшого – в Хмельницькій, Чернівецькій (по 7), Івано-Франківській (8), Вінницькій, Кіровоградській, Львівській, Харківській (по 10) областях. У мм. Києві та Севастополі цей показник становив (7) та (12) відповідно (рис. 4).

Рисунок 4

Розподіл смертності населення за регіонами України за 12 місяців 2013 року внаслідок транспортних нещасних випадків (на 100 тис. населення)

У 2013 року спостерігалось зменшення на 13,2% кількості загиблих внаслідок випадкового отруєння та дії алкоголю порівняно з аналогічним

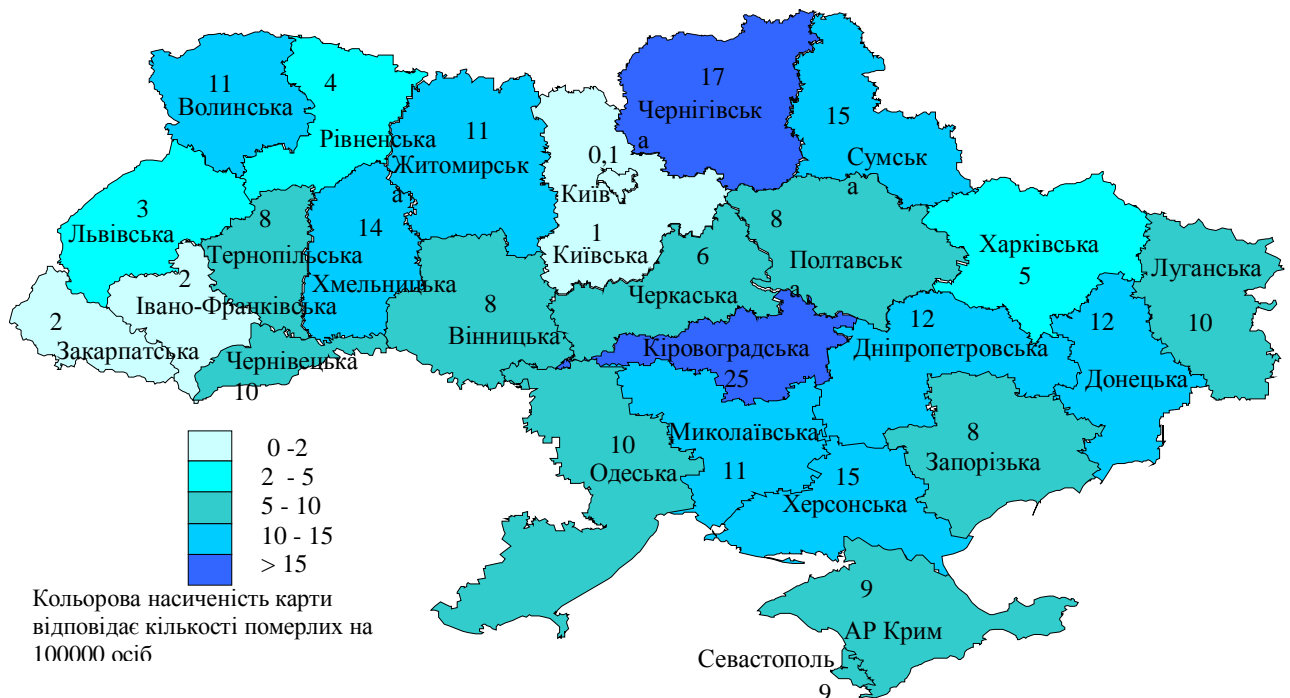
періодом 2012 року. Отруєння алкоголем стало причиною смерті 3988 осіб, що становило 10,2% загальної кількості померлих від нещасних випадків невиробничого характеру. При цьому смертність населення, спричинена випадковим отруєнням та дією алкоголю, в сільській місцевості у 1,5 раза була вищою ніж у містах.

Найбільшу кількість померлих від випадкового отруєння та дії алкоголю зареєстровано в Донецькій (545 осіб), Дніпропетровській (395 осіб), Кіровоградській (245 осіб), Одеській (239 осіб), Луганській (231 особи), Сумській (217 осіб) областях, а найменшу в м. Києві (4 особи), у Київській (15 осіб), Закарпатській (21 особа), Івано-Франківській (32 особи) областях та м. Севастополі (37 осіб).

Показник смертності населення від отруєння алкоголем у 2013 році становив приблизно 9 на 100 тисяч населення. Найбільшого значення цей показник досягнув у Кіровоградській (25), Сумській (19), Чернігівській (17), Херсонській (15), Хмельницькій (14), Донецькій, Дніпропетровській (по 12) областях, найменшого – у Київській області (0,9). У мм. Києві та Севастополі цей показник становив (0,1) та (9) відповідно (рис. 5).

Рисунок 5

Розподіл смертності населення за регіонами України за 12 місяців 2013 року з причини випадкового отруєння та дії алкоголю (на 100 тис. осіб)

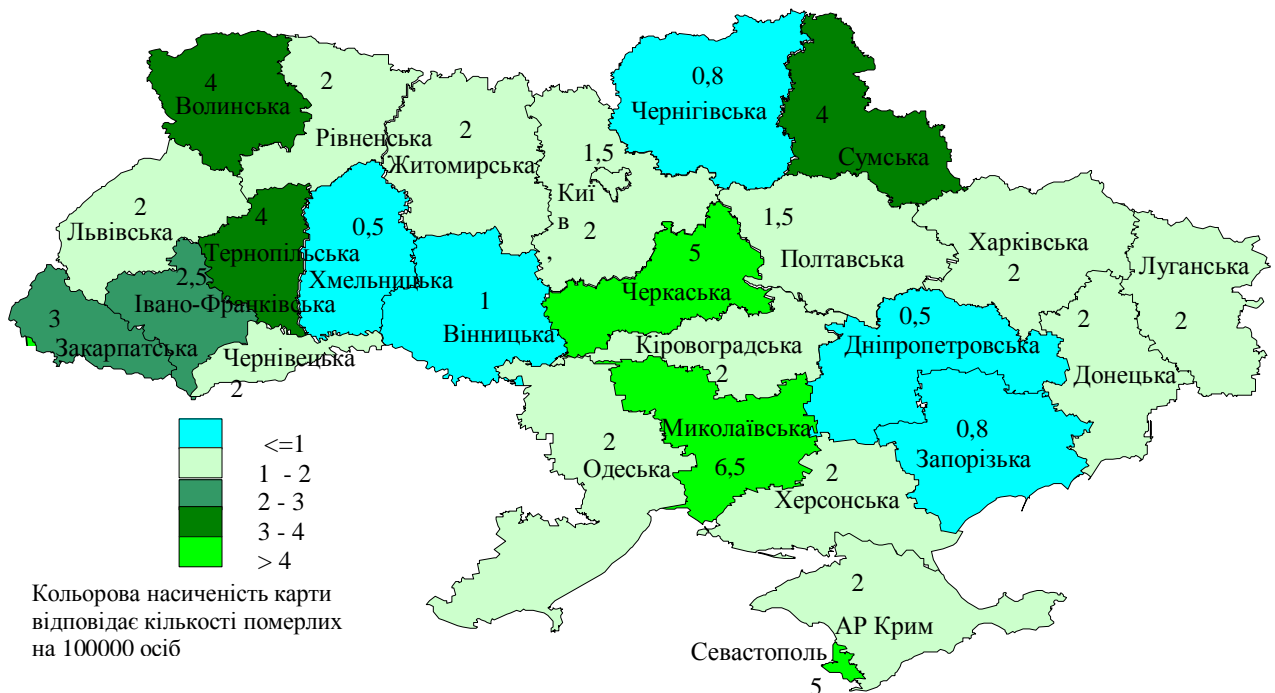
Загальна кількість загиблих від нещасних випадків, пов'язаних із дією природних факторів, за 2013 рік становила 964 особи, що на 34,2% менше ніж за 2012 рік (1465 осіб). При цьому показник смертності населення від нещасних випадків, пов'язаних з дією природних факторів, у сільській місцевості в 2 раза був вищий ніж у містах.

Найбільшу кількість померлих від дії природних факторів зареєстровано в Донецькій (91 особа), Миколаївській (76 осіб), Львівській (62 особи), Черкаській (60 осіб), Харківській (54 особи), Луганській (50 осіб) областях, Автономній Республіці Крим (43 особи), а найменшу – в Хмельницькій (7 осіб), Чернігівській (9 осіб), Дніпропетровській, Запорізькій, Чернівецькій (по 15 осіб) областях. У м. Києві та Севастополі - 43 та 20 осіб відповідно.

Показник смертності населення від нещасних випадків невинного характеру, пов'язаних із природними факторами, становив 2 на 100 тисяч населення. У територіальному розрізі найвищі значення цього показника спостерігалися в Миколаївській області (6,5), м. Севастополі (5), Черкаській (5), Сумській (4), Волинській (4), Тернопільській (3,6) областях (рис. 6).

Рисунок 6

Розподіл смертності населення за регіонами України за 12 місяців 2013 року від нещасних випадків, пов'язаних з дією природних факторів (на 100 тис. населення)

Найнижчі дані цього показника зареєстровано в Дніпропетровській (0,4), Хмельницькій (0,5), Запорізькій, Чернігівській (по 0,8), Вінницькій (1), Полтавській областях та м. Києві (по 1,5).

У 2013 року спостерігалось зменшення на 3,9% кількості загиблих внаслідок падіння порівняно із 2012 роком. Падіння стало причиною смерті 2314 осіб, що становило 5,9% загальної кількості померлих від нещасних випадків невинного характеру. При цьому смертність населення, спричинена падінням, у місті у 2,4 раза була вищою, ніж у сільській місцевості. Показник смертності від цього виду травматизму складав приблизно 5 на 100 тисяч населення, найбільше значення зареєстровано в Запорізькій (8), Волинській (7), Закарпатській, Кіровоградській, Миколаївській, Хмельницькій

(по 6,5), Житомирській, Сумській областях, Автономній Республіці Крим (по 6), а найменше – у м. Києві та Севастополі (3 та 3,6), Полтавській області (3).

Однією із поширених причин смерті від нещасних випадків у побуті в 2013 році були також випадки, що сталися внаслідок нападів з метою вбивства чи нанесення ушкодження (2336 осіб) і становили 5,7% загальної кількості померлих. Їх кількість порівняно з минулим роком зменшилася на 4,3 відсотка.

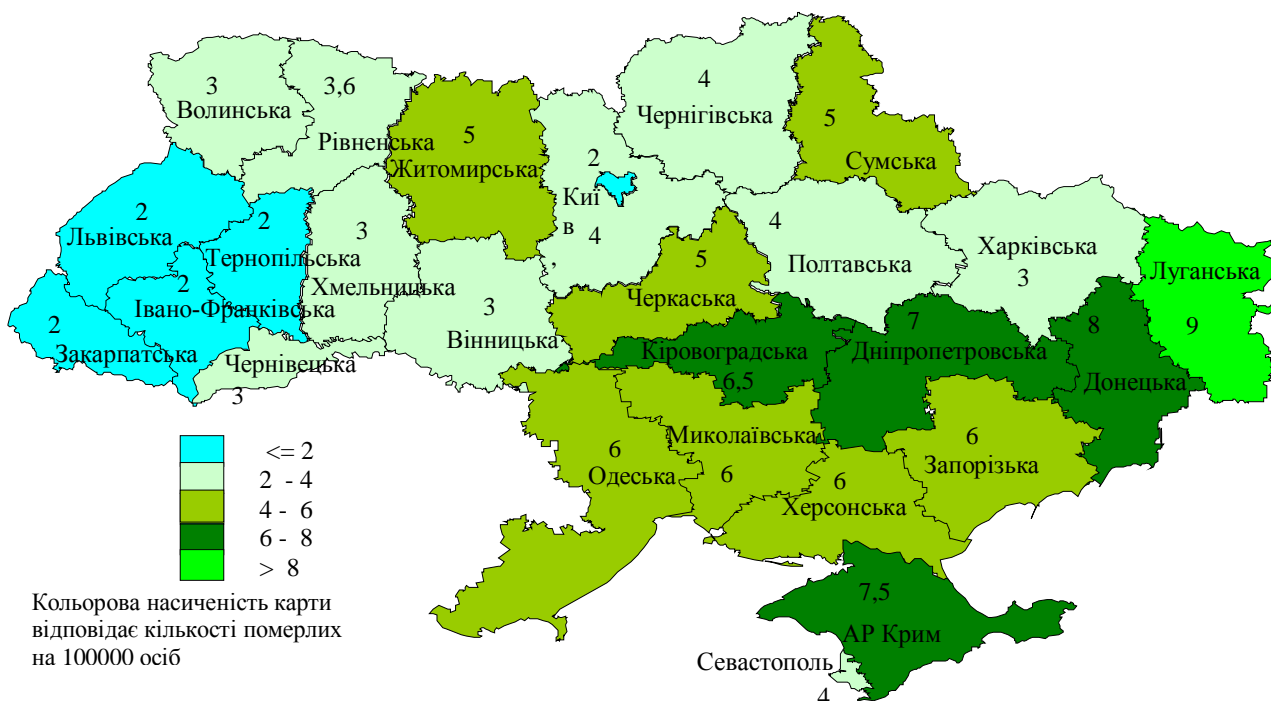
Показник смертності від цього виду травматизму складав приблизно 5 на 100 тисяч населення.

Перевищення значення цього показника по Україні спостерігалось в Луганській (9), Донецькій (7,5), Дніпропетровській (7), Запорізькій, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській (по 6) областях, а найнижчий – у Львівській (1,7), Закарпатській (1,9), Івано-Франківській (2,2), Тернопільській (2,3) областях і місті Києві (2,3) (рис. 7).

У територіальному розрізі найбільшу кількість випадків смертей, які сталися внаслідок нападів з метою вбивства чи нанесення ушкодження, зафіксовано в Донецькій (329 осіб), Дніпропетровській (231 особа), Луганській (200 осіб), Одеській (150 осіб) областях, Автономній Республіці Крим (148).

Рисунок 7

Розподіл смертності населення у розрізі регіонів України за 12 місяців 2013 року внаслідок нападів з метою вбивства чи нанесення ушкодження (на 100 тис. населення)

Кількість смертельних випадків невиробничого характеру, пов'язаних із випадковим утопленням та зануренням у воду, в січні-грудні 2013 року зменшилася на 10,8% порівняно із 2012 роком (2700 осіб) та складає 2408 осіб,

що становить 6,2% загальної кількості нещасних випадків невиробничого характеру.

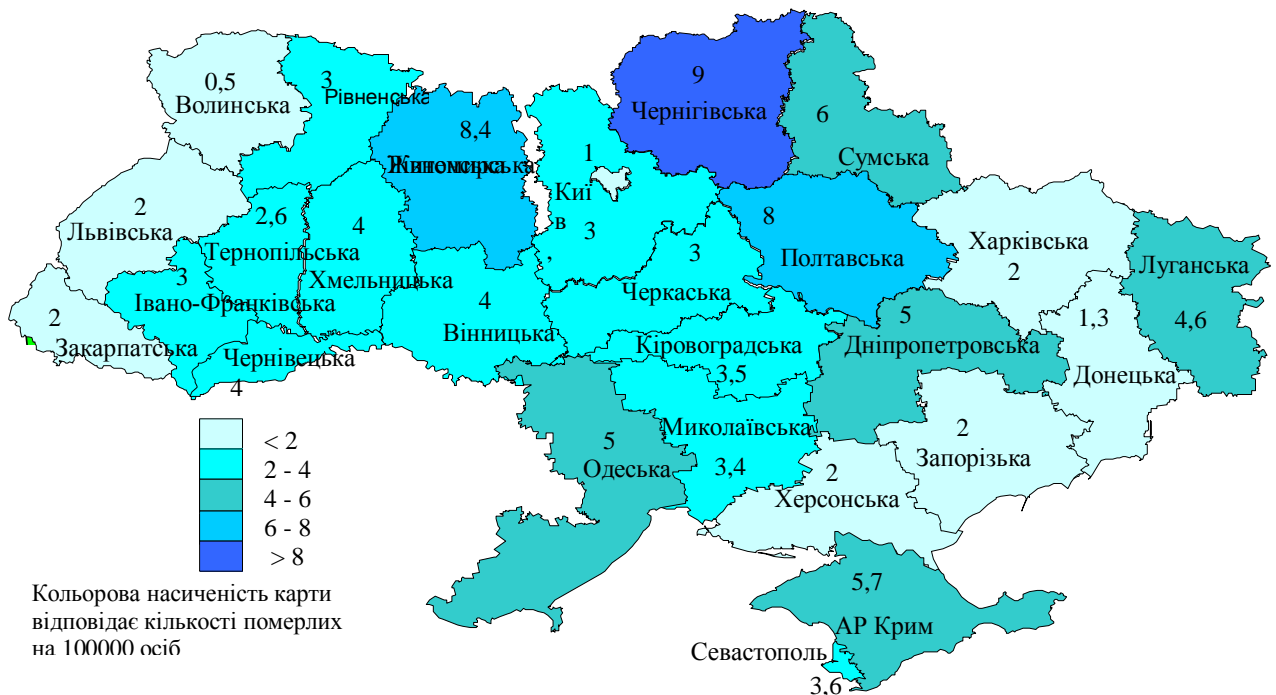
При цьому показник смертності на водних об'єктах складав 5 на 100 тис. населення і найвищим він був у Чернігівській (9), Волинській, Житомирській, Полтавській, Сумській (по 8), Рівненській, Херсонській (по 7) областях. У м. Києві та Севастополі - 1 та 5 відповідно.

У територіальному розрізі найбільшу кількість випадків смертей від випадкового утоплення та занурення у воду зафіксовано в Донецькій (212 осіб), Дніпропетровській (171 особа), Луганській (133 особи), Одеській (121 особа) областях, Автономній Республіці Крим (101), а найменшу – у м. Севастополі та Києві (21 та 40 осіб відповідно), Чернівецькій (37 осіб), Тернопільській (51 особа), Кіровоградській (53 особи) областях.

Показник смертності населення від нещасних випадків, спричинених дією вогню, жаром та гарячими речовинами, становив 3,6 на 100 тисяч населення. Перевищення значення цього показника по Україні спостерігалось у Чернігівській (9), Полтавській (8), Житомирській (8), Сумській (6) областях. Найменше значення було у Волинській (0,5), Донецькій (1,3), Запорізькій та Харківській (по 2,0) областях. У м. Києві та Севастополі цей показник становить 1,1 та 3,6 відповідно (рис. 8).

Рисунок 8

Розподіл смертності населення у розрізі регіонів України за 12 місяців 2013 року з причини нещасних випадків, спричинених дією вогню, жаром та гарячими речовинами

Кількість нещасних випадків, спричинених дією диму, вогню, жаром та гарячими речовинами, у містах та в сільській місцевості однакова – 823.

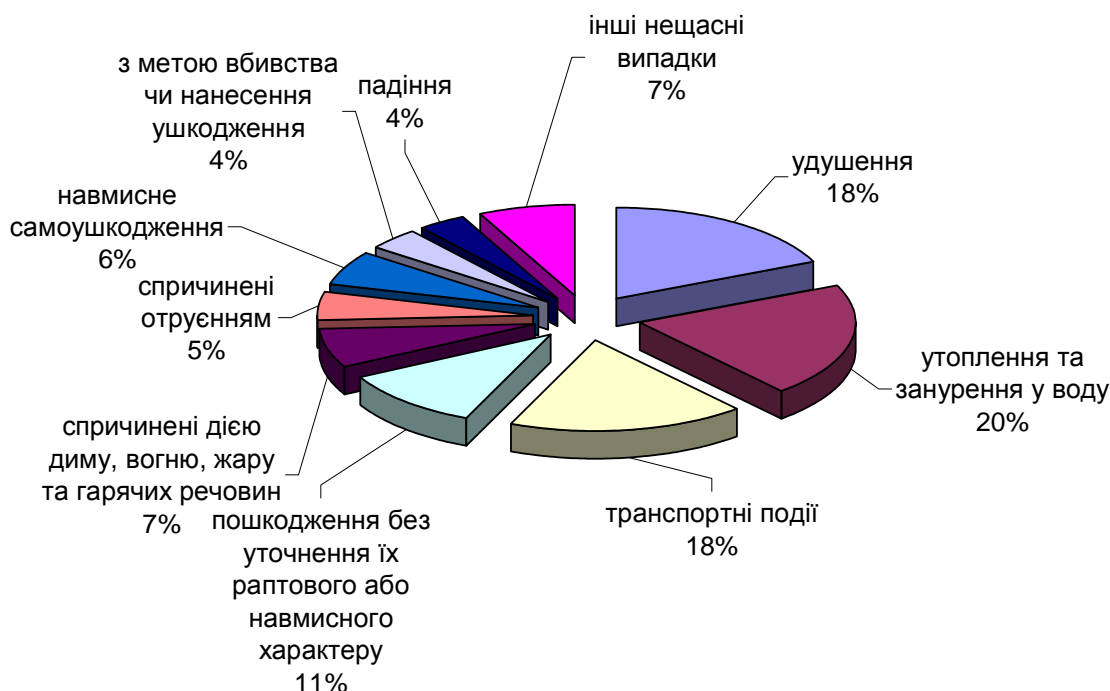
На фоні зменшення у 2013 році загальної кількості загиблих від нещасних випадків невиробничого характеру можна відмітити той факт, що дитяча смертність від нещасних випадків невиробничого характеру також зменшилась на 14,9% порівняно з 2012 роком (978 дітей) і становить 832 дитини у віці до 14 років.

У містах цей показник складав 433 нещасних випадки, у сільській місцевості - 399.

За статистичними даними основними причинами загибелі дітей від нещасних випадків невиробничого характеру залишаються: нещасні випадки від утоплення та занурення у воду – 166 дітей (20,0%), удушення - 152 дитини (18,3%), транспортні події - 149 дітей (17,9%), спричинені дією диму, вогню, жару та гарячих речовин - 62 дітей (7,5%), спричинені пошкодженнями без уточнення їх раптового або навмисного характеру - 89 дітей (10,7%), навмисне самоушкодження - 52 дитини (6,2%), нещасні випадки, спричинені отруєнням – 40 дітей (4,8%), падіння - 32 дитини (3,8%), від наслідків нападу з метою вбивства чи нанесення ушкодження – 31 дитина (3,7%), інші нещасні випадки - 59 дітей (7,1%) (рис. 9).

Рисунок 9

Питома вага нещасних випадків невиробничого характеру зі смертельним наслідком в Україні за 12 місяців 2013 року серед дітей віком до 14 років

Найбільшу кількість померлих дітей віком до 14 років від нещасних випадків у 2013 році зареєстровано в Донецькій та Дніпропетровській (по 70 дітей), Одеській (48 дітей), Закарпатській (47 дітей), Херсонській (43 дитини), Львівській (41 дитина), Вінницькій, Київській (по 31 дитини),

Харківській (30 дітей) областях, Автономній Республіці Крим (33 дитини), а найменшу – в м. Севастополі (4 дитини), Тернопільській області (7 дітей) та м. Києві (15 дітей).

Найважливішими заходами щодо профілактики дитячого травматизму є: контроль за вчинками дітей з боку дорослих, усунення з поля їх зору небезпечних предметів (ножів, гострих палиць, сірників, хімічних речовин, ліків), заборона купатися без нагляду дорослих і в неперевірених місцях, систематичне роз'яснення небезпеки вуличних і побутових травм тощо.

Основними причинами передчасної смертності в побуті залишаються зовнішні фактори: масове поширення нездорового способу життя, стреси, екологічні умови, неналежний рівень профілактичних заходів щодо попередження травматизму невиробничого характеру.

Враховуючи вищевикладене, стає очевидним, що травматизм невиробничого характеру за масштабами, збитками та складністю розв'язання проблем є соціально значущим явищем.

Зазначене вимагає створення в Україні ефективної системи державного управління з питань профілактики травматизму невиробничого характеру на всіх рівнях виконавчої влади та фінансування відповідних попереджувальних заходів, посилення контролю за виконанням державних програм з пожежної безпеки, безпеки дорожнього руху, запобігання дитячому травматизму, інших програм, пов'язаних з безпекою життєдіяльності населення, а також відповідних регіональних програм.

Таким чином, питання профілактики травматизму невиробничого характеру повинно посідати чільне місце у діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та громадських організацій.

ДСНС України спільно з центральними та місцевими органами виконавчої влади з метою запобігання нещасним випадкам у побуті проводить роботу, спрямовану на реалізацію заходів із профілактики травматизму невиробничого характеру, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2007 р. № 980-р «Про затвердження плану першочергових заходів із профілактики травматизму невиробничого характеру».

Місцевими органами виконавчої влади розроблено та затверджено за погодженням з ДСНС України регіональні плани заходів із профілактики травматизму невиробничого характеру в 2014 році та проводиться робота щодо їх реалізації.

Директор Департаменту запобігання
надзвичайним ситуаціям та державного
нагляду (контролю) ДСНС України

А. Козленко